

Eko-torget.

Ett projekt med stöd av Europeiska Jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Leader Gästrikabygden, 2016-2021 (Grön Expo och butik för miljösmapta produkter)

Wij Trädgårdar i Ockelbo är ett sedan millennieskiftet etablerat besöksmål. Parken med flera nationellt uppmärksammade trädgårdsanläggningar kompletteras av ekologiska restaurang, caféer, bed & breakfast, butiker, utställningar, konferensverksamhet, verksamma hantverkare och många evenemang.

Föreningen Konst & Landskap har sedan starten 2009 drivit flera verksamheter på Wij Trädgårdar. Platsen har ofta varit ett självklart val för kulturevenemang på teman kring hur vi lever tillsammans och värnar vår livsmiljö, vilket är en bärande del i föreningens syften. 2016 föddes i föreningen en idé att starta en fast sommarverksamhet i en lokal på Wij Trädgårdar, med expo och butik för miljösmapta produkter. Syftet var att inspirera besökare på Wij till att bli miljösmapta konsumenter, men också att i högre grad göra själv, byta, låna, vårda och återbruka.

Idén växte till en projektansökan till Leader Gästrikabygden och Europeiska Jordbruksfonden för landsbygdsutveckling. Våren 2017 beviljades finansiering för ett treårigt projekt. Med

kort tid att planera och bygga upp verksamhet inriktades arbetet på att bygga om och anpassa lokalen till ändamålet sommaren 2017.

Planeringen gjordes av en kärngrupp av medlemmar i föreningen Konst & Landskap, representanter för Wij Trädgårdar och vår närmsta granne i lokalen, Ockelbo formgrupp, som där driver Turbin konsthantverksbutik samt en representant från Naturskyddsföreningen Gävleborg. Kontakten med Naturskyddsföreningen gav även viktiga kanaler till expertisråd för att avgöra hur vi bäst hittar miljövänliga företag o produkter till vår expo o butik.

Eko-torget finns nu inrättat i en lång före detta trösklada i östra delen av besöksanläggningen. Omgivningarna har ytterligare ett besöksmål som granne – ett industrimuseum, Wij Valsverk. Valsverket och tröskladan ligger på var sida om en å med en damm som gett vattenkraft till anläggningarna. Dammen är även en uppskattad badplats. Turbin konsthantverk har även startat ett Eko-fik som fått stor uppskattning av besökare.

Målsättningen med Eko-torget har från start varit att visa ett brett utbud där alla ska kunna hitta något som intresserar. Besökare på Wij Trädgårdar är ofta familje- eller vängrupper som består av båda kön och alla åldrar. Vi har antagit att publiken i en besökssträdgård är en optimal målgrupp med ett givet intresse av det vi vill visa och de kommer till platsen oftast på ledig tid med vilja att få en fin dag. Ett annat mål är att företag som visas på expo och de produkter vi har till försäljning når en större publik vilket ökar efterfrågan på deras varor och tjänster.

Sommaren 2018 kunde Eko-torget slå upp portarna till den första säsongen med expo och butik. En viktig förutsättning var samarbetet med Turbin, kring en gemensam entré och bemanning med kassapersonal och utställningsvärdar.

Första sommaren bestod expon av 16 företag och organisationer. Där fanns exempelvis kläder och skor av miljövänliga material, byggnadsvårdsprodukter, avloppsrening med växter, friluftsutrustning, odlingsredskap, solcellsdrivna leksaker och lokala mathantverkare. Vid sidan av produkter och företag fanns föreningen Naturkraft Gästrikland som inspirerade till naturupplevelser och motion samt Naturskyddsföreningen Gävleborg som fokuserade på att gynna biologisk mångfald genom att propagera för att anlägga äng och slå med lie.

I samverkan med våra expoutställare och leverantörer samt lokala föreningar har vi genomfört event och temadagar för att göra platsen levande och ge tillfälle till besökare att få fördjupad kunskap, testa saker i praktiken och kunna ställa frågor till handledare o producenter. 2018 genomfördes de välbesökta evenen slätterdagen och ekobyggdagen. Slätterdagen har blivit årligt återkommande. Ekobyggdag genomfördes även 2019. 2020 blev med Coronapandemin och restriktioner en utmaning att hitta former för fler event i mindre skala och smittsäkra förhållanden.

Under tredje säsongen sökte vi ett utökat och förlängt projekt med motiveringen att dels bygga ett visningshus som komplement till det vi redan hade i expo av byggmaterial och teknik för energi o sanitetslösningar för miljövänligt boende och dels att utveckla egna produkter att sälja i butiksdel. Under en fjärde säsong har vi även planerligt höjt avgifter

för deltagande i expo för att komma i närheten av priser som blir nödvändiga då verksamheten ska stå på egna ben vilket varit en målsättning från början.

Årscykeln har sett likartad ut under projektet. Under vinter och tidig vår planerar vi den kommande säsongen och kontaktar expodeltagare. Under våren och försommar byggs årets expo och butik upp. Vi har velat förnya och göra varje säsong intressant även för återkommande besökare. Vår lokal är ett stort rum med högt i tak. Vi har lagt stor vikt vid en sammanhållen luftig design av hela expon. Den ska inte likna en traditionell mäsas med olika bås för varje deltagande företag. Vi har följt Wij Trädgårdars och Turbin konsthantverks öppettider. Det vill säga -öppet alla dagar från månadsskiftet maj-juni till en bit in i september. Efter stängning för säsongen återstår ett arbete med inventering, avslut med leverantörer och utvärdering. Det sista året i projektet ingick även arbetet från tidig vår till oktober med att bygga visningshuset (ett så kallat tiny house on wheels) och utvecklingsarbetet med odlingsredskap som kommer att komplettera vårt utbud i butiken under kommande säsonger.

Effekter och resultat.

Vår expo och butik är nu en etablerad del av det samlade besöksmålet kring Wij Trädgårdar. Mängden av attraktioner på platsen bidrar till att allt fler besökare stannar en dag till vilket ger effekter på logi och andra näringar runt om i kommunen. Under projekttiden har antalet besökare ökat markant. Registrerade besökare på Wij har ökat med drygt 27% mellan 2018 och 2021. Omsättning och ekonomiskt resultat för Wij Trädgårdar och vår närmaste samarbetspart Turbin konsthantverk har ökat. Turbins försäljning har med 50% mellan 2018 och 2021. Våra egna intäkter från expodeltagare och från försäljning har följt planen att öka från ca 18 000:- 2018 till närmare 100 000:- år 2021. Vi arbetar för att verksamheten ska leva vidare efter projekttiden och utreder nu olika alternativ för hur den ska organiseras. Bedömningen är att verksamheten ska kunna bära sammanlagt en 50% anställning utslaget över det första året efter projekttiden. Ideellt arbete kommer säkert också att krävas den första tiden.

Verksamheten har stärkt lokala näringsidkare med miljöprofil och inspirerat många besökare till miljövänligare konsumtion och livsval som bidrar till hållbar utveckling. Under fyra sommarsäsonger har vi haft 64 olika företag och organisationer som deltagare på expot och 33 leverantörer till butiken. I uppföljningar och utvärderingar har vi fått belägg från flera att de fått märkbart fler kunder och kontakter tack vare medverkan i vår verksamhet. Det gäller främst relativt nya och lokala näringsidkare. Andra svarar att de inte säkert kan koppla effekt av kunder eller beställningar till vårt projekt då de även marknadsför sig på andra sätt. Vi har försökt hitta sätt att tydligt mäta effekt av vår expo. Som exempel på direkt effekt av vår expo förmedlade vi tretton intresseanmälningar till ett större nationellt verksamt företag, (Alnarp Clean Water Technology). De levererar anläggningar för rening med växter av enskilda avlopp i prisklassen 100-150 t- kr. Deltagare i vår expo tycker oftast att deltagande i vår expo är förenat med en jämförelsevis rimlig marknadsföringskostnad och att effekten ökad försäljning kan komma nu eller långt senare. Vi vill inför varje säsong förnya expon, men många deltagare vill gärna återkomma.